

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 30 päivänä lokakuuta 2002,

Saksan valtiontuesta Leuna 2000 -jalostamolle

(tiedoksiannettu numerolla K(2002) 4038)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2003/281/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa mainittujen artiklojen mukaisesti ⁽¹⁾ ja ottaa huomioon saamansa huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

I MENETTELY

- (1) Komissio ilmoitti Saksalle 19 päivänä elokuuta 1997 päivätyllä ja numerolla SG(97) D/7156 kirjatulla kirjeellä 23 päivänä heinäkuuta 1997 tekemästään päätöksestä aloittaa Sachsen-Anhaltin osavaltiossa sijaitsevalle Leuna 2000 -jalostamolle myönnettyä tukea koskeva EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely.
- (2) Menettelyn aloittamista koskeva komission päätös julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽²⁾. Komissio kehotti samalla asianomaisia esittämään huomautuksensa kyseisestä tuesta.
- (3) Komissio sai neljältä asianomaiselta huomautuksia, jotka se toimitti 6 päivänä maaliskuuta 1998 Saksalle, jotta tämä voisi ottaa niihin kantaa. Saksa otti kantaa asianomaisten huomautuksiin 8 päivänä huhtikuuta 1998 ja 15 päivänä toukokuuta 1998 päivätyillä kirjeillä.
- (4) Komissio päätti 17 päivänä helmikuuta 1999 kehottaa Saksaa toimittamaan määrättyjä tietoja.

- (5) Komissio lähetti Saksan hallitukselle kirjeen 19 päivänä elokuuta 1997, 4 päivänä helmikuuta 1998, 6 päivänä maaliskuuta 1998, 7 päivänä huhtikuuta 1998, 26 päivänä toukokuuta 1998, 29 päivänä toukokuuta 1998, 23 päivänä kesäkuuta 1998, 15 päivänä heinäkuuta 1998, 29 päivänä heinäkuuta 1998, 16 päivänä syyskuuta 1998, 17 päivänä syyskuuta 1998, 28 päivänä tammikuuta 1999, 17 päivänä maaliskuuta 1999, 22 päivänä maaliskuuta 1999, 29 päivänä huhtikuuta 1999, 15 päivänä toukokuuta 1999, 29 päivänä kesäkuuta 1999, 31 päivänä lokakuuta 2000 ja 27 päivänä marraskuuta 2000.

- (6) Komissio lähetti Elf-yhtiölle kirjeen 31 päivänä heinäkuuta 1998, 16 päivänä syyskuuta 1998, 23 päivänä syyskuuta 1998, 4 päivänä tammikuuta 1999, 15 päivänä tammikuuta 1999, 4 päivänä helmikuuta 1999, 24 päivänä helmikuuta 1999, 13 päivänä lokakuuta 1999, 21 päivänä tammikuuta 2002 ja 11 päivänä huhtikuuta 2002.

- (7) Komissio sai Saksalta kirjeet, jotka oli päivätty 5 päivänä syyskuuta 1997, 18 päivänä syyskuuta 1997, 6 päivänä marraskuuta 1997, 11 päivänä helmikuuta 1998, 9 päivänä maaliskuuta 1998, 8 päivänä huhtikuuta 1998, 24 päivänä huhtikuuta 1998, 15 päivänä toukokuuta 1998, 19 päivänä elokuuta 1998, 4 päivänä marraskuuta 1998, 20 päivänä joulukuuta 1998, 15 päivänä joulukuuta 1998, 16 päivänä tammikuuta 1999, 27 päivänä tammikuuta 1999, 8 päivänä maaliskuuta 1999, 9 päivänä maaliskuuta 1999, 16 päivänä maaliskuuta 1999, 16 päivänä huhtikuuta 1999, 27 päivänä huhtikuuta 1999, 10 päivänä toukokuuta 1999, 31 päivänä toukokuuta 1999, 2 päivänä kesäkuuta 1999, 10 päivänä kesäkuuta 1999, 26 päivänä kesäkuuta 1999, 2 päivänä heinäkuuta 1999, 28 päivänä syyskuuta 1999, 6 päivänä marraskuuta 2001, 22 päivänä helmikuuta 2002 ja 17 päivänä heinäkuuta 2002.

⁽¹⁾ EYVL C 394, 30.12.1997, s. 14.⁽²⁾ Katso alaviite 1.

- (8) Komissio sai Elf-yhtiöltä tai sen edustajilta kirjeet, jotka oli päivätty 31 päivänä heinäkuuta 1998, 24 päivänä elokuuta 1998, 12 päivänä marraskuuta 1998, 1 päivänä joulukuuta 1998, 11 päivänä joulukuuta 1998, 5 päivänä tammikuuta 1999, 26 päivänä tammikuuta 1999, 27 päivänä tammikuuta 1999, 3 päivänä kesäkuuta 1999, 7 päivänä kesäkuuta 1999, 18 päivänä lokakuuta 2000, 26 päivänä marraskuuta 2001, 12 päivänä joulukuuta 2001, 18 päivänä joulukuuta 2001, 30 päivänä tammikuuta 2002, 22 päivänä huhtikuuta 2002 ja 28 päivänä toukokuuta 2002.
- (9) Lisäksi järjestettiin useita komission ja asianomaisten yritysten välisiä keskustelutilaisuuksia.

II TOIMENPITEEN KUVAUS

- (10) Leunan (Spergaun) kaupungissa sijaitseva Mitteldeutsche Erdöl-Raffinerie GmbH Leuna (jäljempänä 'Mider') tuottaa vuosittain 10 miljoonaa tonnia raakaöljyä. Raakaöljy tulee öljyputkea pitkin suoraan Venäjältä ja/tai Rostockista ja/tai Gdańskista. Yritys ilmoittaa sen palveluksessa olevan noin 2 550 työntekijää. Tärkeimmät tuotteet ovat bensiini, dieselöljy, lämmitysöljy, petroli ja metanoli.
- (11) Tarkasteltavana oleva asia juontaa juurensa 30 päivänä kesäkuuta 1993 (asiat N 109/93 ja NN 11/93) ⁽³⁾ ja 25 päivänä lokakuuta 1994 (asia N 543/94) tehdyistä komission päätöksistä. Mainitut päätökset koskivat Treuhandanstalt-virastolle eli entiselle itäsaksalaiselle yksityistämislaitokselle ja Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben -viraston (BvS) edeltäjälle maksettavia tukia. Kyseiset tuet oli määrä myöntää Elf ⁽⁴⁾/Miderille Zeitz/Leuna-jalostamojen ja Minol-huoltamoketjun yksityistämisen ja rakenneuudistuksen yhteydessä. Elf-yhtiö oli vuonna 1992 perustanut Miderin kokonaan omistamukseen tytäryhtiöksi tarkoituksenaan rakentaa uusi Leuna 2000 -jalostamo.
- (12) Yksityistäminen ja uusien laitosten rakentaminen olivat osa Leunan vanhojen kemiantehtaiden rakenneuudistus-suunnitelmaa. Kesäkuussa 1993 tekemällään päätöksellä komissio päätti muun muassa olla vastustamatta uuden jalostamon rakentamiseen myönnettävää 749,3 miljoonan euron (1 465,5 miljoonan Saksan markan) investointitukea. Marraskuussa 1994 komissio hyväksyi 102,3 miljoonan euron (200 miljoonan Saksan markan) lisäinvestointeihin liittyvän 20,5 miljoonan euron (40 miljoonan Saksan markan) lisätuen.
- (13) Useimmat tuet myönnettiin komission hyväksymien alueellisten tukiohjelmien perusteella. Alun perin uuden jalostamon rakentamista koskevan investoinnin määräksi arvioitiin 2 301 miljoonaa euroa (4 500 miljoonaa Sak-
- san markkaa), jonka perusteella bruttotuki-intensiteetti oli 32,56 prosenttia. Hyväksytyjen investointitukien kokonaismäärä oli 769,7 miljoonaa euroa (1 505,5 miljoonaa Saksan markkaa) ja investointien kokonaismäärä 2 403,1 miljoonaa euroa (4 700 miljoonaa Saksan markkaa). Koko investointihankkeen bruttotuki-intensiteetti oli 32 prosenttia, eli se ei ylittänyt Saksan uusissa osavaltioissa sijaitseviin suuryrityksiin sovellettavaa enimmäisintensiteettiä, joka on 35 prosenttia.
- (14) Jalostamolaitosten rakentaminen oli kokonaishankkeen tärkein osa. Sen vuoksi Mider teki Thyssen-Lurgi-Technip -nimisen yhteenliittymän (jäljempänä 'TLT') kanssa ns. EPC-sopimuksen avaimet käteen -periaatteella tapahtuvasta rakentamisesta kiinteään hintaan ("lumpsum turnkey EPC ⁽⁵⁾ contract"). TLT-yhteenliittymän kanssa sovittiin laitoksen rakentamisen hinnaksi 1 692,4 miljoonaa euroa (3 310 miljoonaa Saksan markkaa). Lisäksi kustannuksia aiheutui hankkeen valmistelusta, tarvittavista perusrakenteista ja laitoksen käyttöönotosta.
- (15) Vuonna 1997 Saksa toimitti komissiolle valvontavelvoitusta noudattaen kertomuksen Solomon Associates Ltd -nimisen konsulttiyrityksen vuonna 1996 BvS:lle tekemästä tutkimuksesta. Kertomuksen avulla oli määrä vahvistaa uuden jalostamon osakkeiden hankintahinta. BvS myönsi 30 päivänä huhtikuuta 1994 tehdyssä aiesopimuksessa Elf/Miderille Mider-osakkeita koskevan myyntioption, jonka kautta BvS pääsee Elf/Miderin niin halutessa mukaan hankkeeseen ⁽⁶⁾.
- (16) Solomonin tutkimuksessa päädyttiin aluksi siihen, että Elfin ilmoittamat kustannukset, jotka olivat komission päätösten perustana, olivat huomattavasti vastaavan laitoksen tavanomaisia rakennuskustannuksia korkeammat. Solomon laski kustannukset tilastollisella menetelmällä teoreettisen laitoksen kustannuksista.
- (17) Solomonin kertomuksessa EPC-sopimuksen tavanomaiset kustannukset arvioitiin 1 207 miljoonaksi euroksi (2 400 miljoonaksi Saksan markaksi). Solomonin laskelman ja EPC-sopimuksen perusteella laskettujen kustannusten erotus oli 340 miljoonaa euroa (665 miljoonaa Saksan markkaa) ottaen huomioon Solomonin tekemät tarkistukset ⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ Engineering, Planning and Construction: tekniikka, suunnittelu ja rakentaminen.

⁽⁶⁾ Aiesopimusta ja siihen liittyvää myyntioptiota käsiteltiin 2 päivänä helmikuuta 2000 tehdyssä komission päätöksessä BvS:n, Sachsen-Anhaltin osavaltion ja Elf/Miderin välisestä "sovintoratkaisusta" (N 94/98). Sitä tarkastellaan tämän päätöksen VII luvussa.

⁽⁷⁾ Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään komissio mainitsi 460,2 miljoonan euron (900 miljoonan Saksan markan) määrän, jossa se ei kuitenkaan huomioinut Solomonin tekemiä 235 miljoonan Saksan markan suuruisia tarkistuksia, jotka pienensivät erotusta.

⁽³⁾ EYVL C 214, 7.8.1993.

⁽⁴⁾ Elf on nykyään Total Fina Elf SA:n osa.

**III EY:N PERUSTAMISSOPIMUKSEN 88 ARTIKLAN 2
KOHDASSA TARKOITETUN MENETTELYN
ALOITTAMISEN SYYT**

- (18) Aloittaessaan EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä komissio ilmaisi epäilyksensä, jotka koskivat sen alkuperäisten päätösten täytäntöönpanoa ja tietoja, jotka olivat olleet hyväksymispäätösten perustana. Näin ollen se piti myös tukien sääntöjen mukaisuutta kyseenalaisena. Komission mielestä varsinkaan Saksan toimittamat tiedot Leuna 2000 -jalostamon todellisista rakennuskustannuksista ja Elf/Miderin tosiasiallisesti sijoittamista varoista eivät riittäneet poistamaan sen epäilyksiä ⁽⁸⁾.
- (19) Komission mielestä tuolloin käytettävissä olleet tiedot eivät riittäneet perusteluksi investointeja koskevan Elfin arvion ja Solomonin laskeman hinnan erotukselle.
- (20) Tukikelpoisen investoinnin kustannusten yliarvioimisen seurauksena olisi voinut olla tukimäärä, joka olisi ollut suurempi kuin hankkeen täytäntöönpanemiseksi ehdotoman välttämätön määrä. Tämä olisi vastoin tuen tarpeellisuuden periaatetta.
- (21) Lisäksi on mahdollista, että investointituet ylittivät kyseisen alueen suurimman sallitun tuki-intensiteetin. Mikäli komissio toteaa tukea käytettävän väärin, se on EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan nojalla velvollinen tekemään päätöksen, jonka mukaan jäsenvaltion on komission asettamassa määräjässä joko kumottava kyseinen tuki tai muutettava sitä.

IV ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

- (22) Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisen jälkeen komissio sai huomautuksia neljältä asianomaiselta, Elf/Mider mukaan luettuna.
- (23) Eräs mineraalialalla toimiva kilpailija kiinnitti huomiota haittavaikutuksiin, joita Leuna-hanke aiheuttaa kivennäisöljyteollisuudessa käytävälle kilpailulle. Huomautuksia esitti myös Yhdistynyt kuningaskunta, joka ilmaisi olevansa huolissaan mahdollisesta alueellisten tukien enimmäismäärän ylittymisestä. Lisäksi se viittasi kivennäisöljyalalla käytävää kilpailua ja brittiläisiä kilpailijoita

koskeviin tuen haittavaikutuksiin ottaen erityisesti huomioon eurooppalaisten jalostamojen kapasiteetit. Lisäksi komissio sai kirjeen kahden venäläisen yrityksen yhteenliittymältä, joka oli kiinnostunut Mider-osakkuuden hankkimisesta ja joka kiisti menettelyn aloittamispäätöksessä esitetyn toteamuksen, jonka mukaan kyseiset yritykset olisivat peruneet osakkuutta koskevat oikeensa. Yritykset totesivat, että yhteenliittymä oli valmis maksamaan Mider-osakkeista saman verran kuin BvS myyntioption mukaan maksaisi.

- (24) Elf/Miderin huomautukset koskevat menettelyn aloittamisen prosessioikeudellisia näkökohtia ja aineellisoikeudellisia seikkoja. Menettelyn osalta Elf/Mider katsoi, että komission toimivalta voimassa olevien tukiohjelmien suhteen rajoittuu alkuperäisten päätösten noudattamisen tarkastamiseen. Uudelleentarkastelu ei saa johtaa siihen, että voimassa olevat tukitoimenpiteet ja niiden soveltuvuus yhteismarkkinoille tutkitaan uudelleen kaikilta osin. Elf/Mider piti tarkasteltavana olevassa asiassa tutkintamenettelyn aloittamista perusteettomana, koska se perustui ensisijaisesti Solomonin kertomukseen. Kyseinen kertomus on kuitenkin laadittu toista tarkoitusta varten, nimittäin BvS:n omistukseen mahdollisesti hankittavien Mider-osakkeiden arviointia varten. Solomonin lausunnossa tarkasteltiin subjektiivisesti sitä, ovatko rakennuskustannukset perusteltuja tai kohtuullisia, jos vertailukohtana käytetään toisen öljyalan yrityksen tekemiä investointeja. Näin ollen arvio ei liity Miderille tosiasiallisesti aiheutuneisiin kustannuksiin ja on näitä kustannuksia pienempi. Viimeinen prosessioikeudellinen huomautus koskee EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyn aloittamisesta tehdyn komission päätöksen sanamuotoa; Elf/Miderin mielestä komission tiedonanto on epäselvä ja osittain ristiriitainen.

- (25) Aineellisoikeudellisissa huomautuksissaan Elf/Mider pyrkii osoittamaan, että tiedot, joihin alkuperäiset komission päätökset Leuna 2000 -jalostamolle myönnettyistä valtiontuesta perustuivat, pitivät paikkansa ja että investoinnit toteutettiin suunnitelmien mukaisesti. Alueellisia tukiohjelmiä on Elf/Miderin mukaan hallinnoitu asianmukaisella tavalla. Tuen määrää ja komission hyväksymää tuki-intensiteettiä ei ole ylitetty.

- (26) Lisäksi Elf/Mider katsoo, että tässä menettelyssä ei voida tarkastella vuoden 1994 aiesopimukseen sisältyvän Mider-osakkeita koskevan myyntioption ehtoja. Myyntioption sisältyminen jo Elfin ja BvS:n 30 päivänä joulukuuta 1997 tekemään sovintoratkaisuun. Sovintoratkaisua tarkastellaan erillisessä tukimenettelyssä (N 94/98). Aiesopimukseen ja myyntioption liittävät kysymykset eivät näin ollen ole merkityksellisiä tämän menettelyn kannalta.

⁽⁸⁾ Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään komissio pyysi myös tietoja myyntioptionsopimuksesta, joka oli määrä tutkia tuonnempana.

V SAKSAN HUOMAUTUKSET

- (27) Saksa toimitti tietoja todellisista rakennuskustannuksista ja selvityksiä lisäkustannusten perustelemiseksi. Lisäksi se totesi, että kiinteä kokonaishinta oli siltä osin perusteltu, että jalostamo oli määrä rakentaa lyhyessä ajassa ja että laskelmissa oli otettava huomioon ennalta arvaamatomat tekijät.

VI ASiantuntijoiden LAATIMA SELVITYS JA TIETOPYYNTÖ

- (28) Tutkimuksensa aikana komissio teetti oman riippumattoman selvityksen jalostamon rakennuskustannusten tarkastamiseksi. Komissio valitsi heinäkuussa 1998 selvityksen tekijäksi Milanossa toimivan Parpinelli Tecnon -nimisen yrityksen, joka kuuluu Tecnon Consulting -yhtymään. Tämän ulkopuolisen konsulttiyrityksen tehtävänä oli selvittää, oliko Saksan tuki Leunassa sijaitsevan uuden petrokemiallisen jalostamon rakentamiseen käytetty komission hyväksymispäätösten mukaisella tavalla. Tecnonin oli selvityksessään keskityttävä kahteen asiaan. Ensinnäkin sen oli selvitettävä jalostamon arvo sekä Elf/Miderin ja TLT-yhteenliittymän välisen rakennussopimuksen arvo. Toiseksi sen tehtävänä oli tutkia kokonaishankkeen todelliset maksusuoritukset ja verrata niitä alkuperäiseen suunnitelmaan, johon komission päätös perustui.
- (29) Tecnon esitti väliraporttinsa tammikuussa 1999. Selvityksessä vahvistettiin, että investointihankkeen tukielpoiset kokonaiskustannukset olivat noin 2 403,1 miljoonaa euroa (4 700 miljoonaa Saksan markkaa)⁽⁹⁾, mikä vastaa alkuperäisissä komission päätöksissä ilmoitettua määrää. Tähän määrään sisältyi 1 730,7 miljoonaa euroa (3 385 miljoonaa Saksan markkaa) TLT-yhteenliittymälle, jonka kanssa Elf/Mider oli tehnyt EPC-sopimuksen jalostamon rakentamisesta avaimet käteen -periaatteella.
- (30) Tecnon sai käyttöönsä kaikki Elf/Miderin kirjanpitoa ja rahoitusasemaa koskevat tiedot, jotka liittyivät Leuna 2000 -jalostamon rakentamiseen. Sen sijaan Tecnon ei saanut käyttöönsä mitään sellaisia TLT:n asiakirjoja tai muita tietoja, jotka eivät suoranaisesti liittyneet tutkimukseen.
- (31) Koska Tecnonilla ei näin ollen ollut käytettävissään tietoja myyjien tarjouksista ("vendor bids") eikä alihankkijoiden laskuista, se laski EPC-sopimuksen ja investoinnin markkinahinnan yrityksen omien muita jalostamohankkeita koskevien tietojen perusteella. Tecnonin mukaan tämä menetelmä vastaa periaatteessa aiempaa Solomo-

nin EPC-sopimuksen arvioinnissa käyttämää menetelmää, jota kuitenkin oli tässä tapauksessa mukautettu kyseistä laitosta varten.

- (32) Tecnonin käytettävissä olleiden tietojen mukaan Elf/Miderin EPC-sopimuksen ja muiden toimeksiantojen perusteella TLT:lle suorittamien maksujen kokonaismäärä arvioitiin 700 miljoonaa Saksan markkaa kyseisten tavaroiden ja palvelujen markkina-arvoa suuremmaksi; tämä käy yksiin Solomonin arvion kanssa. Elf/Miderin suorittamien maksujen osalta selvityksessä pääteltiin, että ilmoitetut määrät oli käytettävissä olevien asiakirjojen mukaan tosiasiallisesti maksettu. Lisäksi todettiin, että tavarantoimittajat saivat laskuttamansa määrät ja että investoinnit kävivät yksiin vuonna 1994 muuetun TLT-sopimuksen kanssa. Lisäksi Tecnon päätteli, että rakentamisen aikana sopimukseen tehtyjä muutoksia voidaan pitää tämänkaltaisen ja -kokoisen hankkeen tapauksessa tavanomaisina.
- (33) Saksa ja Elf/Mider eivät hyväksyneet selvityksen tuloksia ja siinä käytettyä menetelmää. Niiden painavin vastalause kohdistui siihen, että selvityksen lähtökohtana käytettiin Solomonin kertomuksen⁽¹⁰⁾ tapaan markkina-arvoa koskevia arvioita mutta ei jalostamon todellisia rakennuskustannuksia. Selvityksessä ei otettu millään tavalla huomioon Leuna 2000 -hankkeen erityisiä olosuhteita. Kritiikkiä kohdistettiin markkina-arvon arviointiin, analyysin täsmällisyyteen ja siihen, että huomioimatta jätettiin tietyt näkökohdat, joilla lisäkustannuksia voitiin perustella. Näitä näkökohtia olivat Elf/Mideriin sovellettavat tavallista tiukemmat ympäristösäädökset, Leunan vanhan laitoksen olosuhteet ja ennalta arvaamatomat lisäkustannukset.
- (34) Komissio piti Saksan esittämien tietojen uskottavuutta ja kattavuutta edelleen erittäin kyseenalaisena. Asiantuntijoiden laatiman selvityksen mukaan Elf/Miderin jalostamon rakentamisesta maksama hinta oli liian korkea, minkä vuoksi tuki ei rajoittunut välttämättömään määrään. Komissio ei ollut vakuuttunut asiasta senkään vuoksi, että olennaisia asiakirjoja oli vielä esittämättä. Voidakseen arvioida aukottomasti tuen mahdollisen väärinkäytön komissio tarvitsi käyttöönsä TLT:n rahoitusta ja markkinoita koskevat asiakirjat, varsinkin myyjien tarjoukset ja alihankkijoiden tosiasialliset laskut.
- (35) Tämän vuoksi komissio kehotti 17 päivänä helmikuuta 1999 tekemällään päätöksellä Saksaa toimittamaan EPC-sopimuksen laatimisen aikana TLT:ltä saadut myyjien

⁽⁹⁾ Todelliset kokonaiskustannukset olivat yhteensä 2 607,6 miljoonaa euroa (5 100 miljoonaa Saksan markkaa), rakennusaikaiset korot mukaan luettuina.

⁽¹⁰⁾ Marraskuussa 1998 Solomon esitti toisen muokatun toisinnon BvS:n tilaamasta kertomuksesta. Siinä tarkistettiin arviota ylöspäin siten, että Solomonin laskelman ja TLT-sopimuksen erotus oli 181,5 miljoonaa euroa (355 miljoonaa Saksan markkaa) aiemman 340,1 miljoonan euron (665 miljoonan Saksan markan) asemesta.

tarjoukset, joita TLT oli käyttänyt määritelläkseen sopimuksen hinnan. Lisäksi se kehotti Saksaa esittämään tositteet TLT:n alihankkijoille tietyistä töistä suorittamista maksuista ja niitä koskevat laskut. Lisäksi sen oli toimitettava yksityiskohtaiset kustannuslaskelmat ja TLT:n tilinpäätösasiakirjat.

(36) TLT ilmoitti olevansa valmis antamaan kyseiset asiakirjat käyttöön. Tecnon teki täydentävän selvityksen, jossa se tarkasteli ja analysoi lisäaineistoa. Konsulttiyrityksen mielestä esitetyt asiakirjat olivat täydellisiä ja kaikki tietopyynnössä mainitut asiakirjat oli toimitettu. Tecnon esitti TLT:n uusien tietojen perusteella elokuussa 1999 kertomuksensa lopullisen toisinnon.

(37) Lopullisessa kertomuksessaan Tecnon totesi, että kustannuslaskelmien 357,9 miljoonan euron (700 miljoonan Saksan markan) erotus on selitetty uskottavalla tavalla, ja se vaikuttaa Leunan laitoksen erityiset olosuhteet huomioon ottaen perustellulta. Lisääntyneestä materiaali- ja rakennustarpeesta johtuvat 400 miljoonan Saksan markan lisäkustannukset todennettiin pääasiassa tarkastettujen rahoitusasemaa koskevien tietojen perusteella⁽¹¹⁾. Ne perusteltiin kalliilla perusrakenteiden kehittämällä, joka johtuu muun muassa saksalaisista säädöksistä, varsinkin ympäristösäädöksistä, ja monista muista tekijöistä. Kyseessä ovat todelliset kustannukset. Ne juontavat juurensa kolmansien osapuolten eli alihankkijoiden kanssa tehdyistä sopimuksista, jotka tehtiin tarjousten perusteella vapailla ja kilpailukykyisillä markkinoilla. Suuremmat, 100 miljoonan Saksan markan suunnittelukustannukset selittyvät Tecnonin yrityksen sisäisiin tietoihin verrattuna korkeammilla henkilöstön tuntipalkoilla. Ottaen huomioon TLT-yhteenliittymän kilpailukykyisen rakenteen Tecnonilla ei ollut syytä pitää TLT:n palkkoja kyseenalaisina. Tulojen jakautuminen yhteenliittymän kolmen osapuolen kesken nimittäin järjestettiin siten, että Technip ja Lurgi saivat suunnittelutyöstä ansaitut tulot, ja Thyssenin osuus vastasi tiettyä prosentuaalista osuutta nettovoitosta. Tästä syystä Thyssen halusi, että todelliset suunnittelukustannukset tarkastetaan. Ylimääräiset 300 miljoonan Saksan markan suunnittelukustannukset johtuvat kustannusten ylitymisestä. Analyysinsa perusteella Tecnon katsoi TLT:n ilmoituksen pitävän paikkansa. Kustannusten ylittyminen johtui useista tekijöistä, joista voidaan mainita putkien painetta koskevien uusien säädösten, järjestelmien monimutkaisuuden, Miderin henkilöstömuutosten ja useiden tavarantoimittajien konkurssien vaikutusten aliarviointi.

(38) Tecnonin mielestä oli osoitettu riittävällä tavalla, että ilmoitettujen lukujen ja Tecnonin arvion erotus pysyy

sen analyysiin sovellettavien ± 20 prosentin tarkkuusrajojen puitteissa ja johtuu lisäkustannuksista, joita TLT ei ollut ennakoanut talousarviota laatiessaan. Tecnonin mukaan näitä kustannuksia on hankala arvioida ilman välitöntä tietoa toimeksisajien sekä paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten viranomaisten välisestä neuvotteluista rakennusvaiheen aikana. Tecnon vahvisti, että TLT todella vastasi tarkastetuista suuremmista kustannuksista. Lisäksi Tecnon vahvisti, että ilmoitettu TLT:n tästä hankkeesta saama voitto ei ollut kohtuuttoman suuri ottaen huomioon yhteenliittymän ottamat riskit.

VII TARKASTELTAVANA OLEVAAN ASIAAN LIITTYVÄT KOMISSION PÄÄTÖKSET

(39) Tämän tarkastelun yhteydessä on lisäksi syytä mainita kaksi komission päätöstä, jotka myös koskevat Leuna 2000 -hanketta. Ensinnäkin kyseessä on 1 päivänä loka-kuuta 1997 tehty komission päätös⁽¹²⁾ olla jatkamatta investointipalkkiolakia (Investitionszulagengesetz) (C 28/96). Tämä laki oli oikeusperustana myönnettäessä 184,1 miljoonan euron (360 miljoonan Saksan markan) investointipalkkio, jolla oli määrä kattaa kahdeksan prosenttia jalostamon investointikustannuksista. Tällä päätöksellä Elf/Miderille jo myönnetty tuki julistettiin sääntöjenvastaiseksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomaksi. Sijoittajat ovat tällä välin maksaneet takaisin jo saamansa tuen. Elf/Mider nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen kyseisen päätöksen kumoamiseksi (asia T-9/98). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi 22 päivänä marraskuuta 2001⁽¹³⁾ komission päätöksen siltä osin kuin se koskee kantajaa. Komissio tarkastelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion vaikutuksia erikseen; tuomio ei kuitenkaan johda siihen, että Elf/Mider saisi lisätukea (ks. asiassa T-9/98 annetun tuomion 31 ja 37 kohta).

(40) Toisessa tarkasteltavaan asiaan liittyvässä asiassa N 94/98 komissio hyväksyi 2 päivänä helmikuuta 2000 tekemällään päätöksellä BvS:n, Sachsen-Anhaltin osavaltion ja Elf/Miderin 30 päivänä joulukuuta 1997 tekemän sovintoratkaisun. Siinä Saksa hyväksyi Elf/Miderin 184,1 miljoonan euron (360 miljoonan Saksan markan) suuruisen vahingonkorvausvaatimuksen. BvS:n osuudella oli erityisesti tarkoitus korvata vaade, joka oli syntynyt molempien osapuolten myyntioptiosta 30 päivänä huhtikuuta 1994 tekemän aiesopimuksen rikkomisen seurauksena. Lisäksi sovintoratkaisussa määrättiin nimen-

⁽¹¹⁾ Todettiin, että riippumattomat tilintarkastajat olivat tarkastaneet rahoitusasemaa koskevat tiedot ja kustannuslaskelmat. Tilintarkastajien kertomukset esitettiin. Komission käytettävissä olivat muun muassa KPMG:n hyväksymät kustannuslaskelmat.

⁽¹²⁾ EYVL L 73, 12.3.1998, s. 38.

⁽¹³⁾ Mitteldeutsche Erdöl-Raffinerie v. komissio, Kok. 2001, s. II-3367.

omaisesti, että Elf/Miderin olisi maksettava BvS:lle takaisin 184,1 miljoonan euron (360 miljoonan Saksan markan) ylittävä määrä, jonka se mahdollisesti saisi kahdeksan prosentin investointipalkkion muodossa.

- (41) Komission mukaan 122,7 miljoonan euron (240 miljoonan Saksan markan) suuruinen BvS:n osuus ei ollut tukea. Sen sijaan tukena pidettiin jäljelle jäänyttä 61,4 miljoonan euron (120 miljoonan Saksan markan) suuruista Sachsen-Anhaltin osavaltion osuutta, jolla oli määrä korvata puuttuva investointipalkkio investointipalkkiolain mukaisesti. Komissio kuitenkin totesi päätöksessään, että tuki on yhteisön tukisääntöjen mukainen. Saksa sitoutui siihen, että se ei maksaisi kyseistä määrää suoraan tuensaajalle vaan sulkutilille, jolla varat pysyisivät tarkasteltavana olevaa asiaa koskevaan lopulliseen päätökseen asti.

VIII TUEN ARVIOINTI

- (42) Saksan toimittamien tietojen mukaan jalostamon tukikelpoiset investointikustannukset olivat yhteensä 2 403,1 miljoonaa euroa (4 700 miljoonaa Saksan markkaa). Komission asiantuntijat ovat tarkastaneet nämä tiedot ja katsovat, että tukikelpoisia kustannuksia ei ole arvioitu kohtuuttoman suuriksi. Kyseinen määrä vahvistettiin myös Sachsen-Anhaltin osavaltion viranomaisten kertomuksessa ("Verwendungsnachweisprüfung"). Investointitukien alkuperäinen määrä oli 769,7 miljoonaa euroa (1 505,5 miljoonaa Saksan markkaa). Hankkeen tuki-intensiteetti oli 32 prosenttia, eli se ei ylittänyt 35 prosentin enimmäisintensiteettiä. Hankkeeseen ei myönnetty varoja EY:n rakennerahastoista.
- (43) Tähän mennessä jalostamon rakentamiseen on myönnetty tukea 585,7 miljoonaa euroa (1 145,5 miljoonaa Saksan markkaa). Tämä määrä vastaa komission hyväksymää alkuperäistä määrää vähennettynä 360 miljoonalla Saksan markalla, joka oli vähennettävä investointipalkkiolaista tehdyn kielteisen päätöksen vuoksi. Jos tähän lisätään sovintoratkaisua koskevan päätöksen jälkeen sulkutilille talletetut 61,4 miljoonaa euroa (120 miljoonaa Saksan markkaa), hankkeeseen käytettävissä olevan tuen määrä olisi 647 miljoonaa euroa (1 265,5 miljoonaa Saksan markkaa).
- (44) Koska hankkeen tukikelpoiset investointikustannukset ovat 2 403,1 miljoonaa euroa (4 700 miljoonaa Saksan markkaa) ja tuen määrä 647 miljoonaa euroa (1 265,5 miljoonaa Saksan markkaa), tuki-intensiteetti on 26,9 prosenttia⁽¹⁴⁾. Komission käytettävissä olevien tietojen ja niiden tarkastuksen perusteella tämän hankkeen tuki-

intensiteetti on selvästi pienempi kuin Sachsen-Anhaltin aluetta koskeva 35 prosentin enimmäisintensiteetti. Näiden laskelmien perusteella enimmäisintensiteetti ylittyy vain, mikäli komission tutkimuksissa käy ilmi, että jalostamon rakennuskustannukset nousevat enemmän kuin 554,4 miljoonaa euroa (1 084,3 miljoonaa Saksan markkaa)⁽¹⁵⁾.

- (45) Tämä 554,4 miljoonan euron määrä on selvästi enemmän kuin Tecnonin väliraportissa mainittu mahdollinen kustannusten ylittyminen 357,9 miljoonalla eurolla (700 miljoonalla Saksan markalla). Lisäksi se on selvästi enemmän kuin Solomonin tutkimuksessa mainittu erotus, jota käytettiin tämän tarkastelun perustana. Yrityksen tosiasiallisiin numerotietoihin perustuvan Tecnonin lopullisen kertomuksen tulosten mukaan kustannukset eivät näyttäneet nousseen.
- (46) Lisäksi todettiin, että ilmoitettut kustannukset olivat perusteltuja ja vastasivat Elf/Miderin tosiasiallisesti maksumia ja tositteiden mukaisia määriä. Saksassa tehtiin Leuna 2000 -jalostamon kustannuksista oikeudellisia ja parlamentaarisia tutkimuksia, mutta niidenkään mukaan kustannuksia ei ole ilmoitettu virheellisesti eikä valtiontukea ole käytetty väärin. Jalostamon rakentamiseen liittyviä väärinkäytöksiä ei todettu myöskään heinäkuussa 2002 julkaistussa puoluetukia käsittelevän parlamentaarisen tutkintavaliokunnan kertomuksessa.
- (47) Solomonin kertomuksen tavoitteena oli selvittää osakkeiden markkina-arvo niiden mahdollista myyntiä BvS:lle silmällä pitäen. Tässä arvioinnissa ei ollut tarkoitus arvioida jalostamon todellisia rakennuskustannuksia. Perusteena käytettiin arviota, ei yrityksen tosiasiallisia asiakirjoja. Vaikka Tecnonin työntekijöiden käytettävissä oli Elf/Miderin yksityiskohtaiset tiedot Leunan jalostamosta, myös Tecnonin väliraportti perustui arvioihin, koska sillä ei ollut käytettävissään markkinoiden kannalta merkityksellisiä, TLT-yhteenliittymän hinnoittelussa käyttämiä tietoja. Kun Tecnon sai nämä tiedot käyttöönsä, sen oli mahdollista selvittää ensimmäisen analyysin ja EPC-sopimukseen perustuvien todellisten kustannusten erotus. Tecnon päätteli, että kustannuslaskelmien erotus selvitettiin vakuuttavalla tavalla käyttäen lähtökohtana sen kertomuksen tarkkuusrajoja.
- (48) Menettelyn aloittamista koskevien asianomaisten esittämien huomautusten osalta komissio toteaa, että mikään ei viittaa alun perin hyväksytyä määrää suuremman

⁽¹⁴⁾ Elf/Miderin mukaan prosentuaalinen osuus on supistunut 22 ja 24,3 prosentin välille hankkeen rahoitusta ja rakennussuunnittelua koskevien muutosten vuoksi.

⁽¹⁵⁾ Tämä laskelma perustuu 1 645 miljoonan Saksan markan (35 prosenttia 4 700 miljoonasta Saksan markasta) ja tosiasiallisesti myönnetyn 1 265,5 miljoonan Saksan markan erotukseen. Näiden määrien erotus (379,5 miljoonaa Saksan markkaa) on tuen määrä, joka teoriassa voitaisiin vielä myöntää noudattaen 35 prosentin tuki-intensiteettiä. Se vastaa 1 084,3 miljoonan Saksan markan tukielpoista investointiperustaa.

tuen myöntämiseen. Kuten edellä todettiin, tuki-intensiiteetti jää selvästi alle sallitun enimmäisintensiiteetin. BvS:lle esitettyjä myyntioption ehtoja tarkasteltiin erikseen sovintoratkaisusta vuonna 2000 tehdyssä päätöksessä.

IX PÄÄTELMÄ

- (49) Toimitettujen tietojen perusteella ja komission tämän menettelyn aikana tekemän tarkastelun aikana ei ole ilmennyt seikkoja, jotka viittaisivat tukien väärinkäyttöön. Ei ole ilmennyt, että tukikelpoisia kustannuksia olisi nostettu tai että myönnettyt tuet ylittäisivät Leuna 2000 -investointihankkeen alkuperäisten hyväksymispäätösten mukaiset määrät. Näin ollen komission epäilykset, joiden mukaan Elf/Miderille myönnetty tuki ei olisi EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan määräysten mukainen, on poistettu ja menettely voidaan lopettaa.
- (50) Kuten sovintoratkaisusta tehdyssä päätöksessä jo todettiin, komissio ei vastusta sulkutilille talletetun 61,4 miljoonan euron (120 miljoonan Saksan markan)⁽¹⁶⁾ määrän maksamista. Sovintoratkaisun määräysten mukaisesti 184,1 miljoonan euron (360 miljoonan Saksan markan) ylittävät määrät on maksettava takaisin BvS:lle.
- (51) Menettelyn lopettamista koskevaan komission päätöksen liittyy kuitenkin ehto, jonka mukaan komissio voi

aloittaa tutkimukset uudelleen, jos ilmenee uusia toiseikkoja, jotka ovat ristiriidassa tämän tarkastelun päätelmien kanssa,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtiontuki, jonka Saksa on myöntänyt Leuna 2000 -jalostamon rakentamiseen ja jota käsiteltiin komission päätöksissä N 109/93, NN 11/93 ja N 543/94, soveltuu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan nojalla. Näin ollen 647 miljoonan euron (1 265,5 miljoonan Saksan markan) suuruisen tukitoimenpiteiden täytäntöönpano hyväksytään kokonaisuudessaan. Tähän sisältyy 61,4 miljoonan euron (120 miljoonan Saksan markan) määrä, joka hyväksyttiin sovintoratkaisusta (N 94/98) tehdyssä komission päätöksessä.

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 30 päivänä lokakuuta 2002.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

⁽¹⁶⁾ Määrään lisätään asianmukaiset korot.